

UROŠU ŽUPANČIČU V SPOMIN

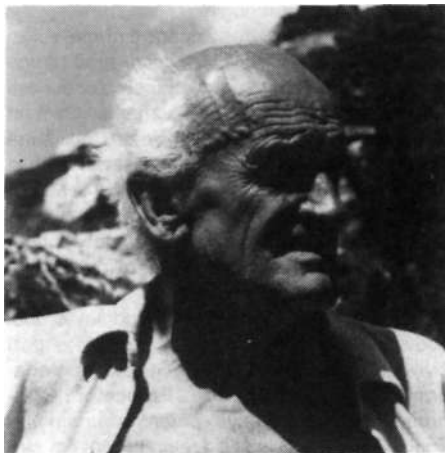
ODŠEL JE GORNIŠKI OPOREČNIK

MITJA KOŠIR

Na pragu devetega desetletja življenja je v smrt omahnil **Uroš Župančič**. Zaokrožil se je dolg in vsebinsko izjemno bogat curriculum vitae enega najpomembnejših slovenskih alpinistov vseh časov.

Moji spomini nanj, na velikega učitelja, segajo prav v zadnja leta njegovega življenja. Takrat je bil venec las okrog temena že siv, gube na visokem čelu so zaorale globoke brazde. Obraz je bil kot izklesan, zato pa so se znala usta raztegniti v prešeren, nemalokrat mladeniško nagajiv smehljaj, poln življenjskega optimizma, vedno pristnega, nenarejenega, ki je okolico prepričeval, da ima opraviti z večnim mladeničem, celo razposajencem, pogosto odrezavo pikrim zafrkljivcem zrelih moških let, nikakor pa ne s sedemdesetletnikom.

Njegov korak je bil do poznih let čil, prav nič utrujen, prav nič starčevski in na prenekateri poti so se morali celo desetletja mlajši krepko potruditi, da so vzdržali ob njem. Včasih so mu rekli »gorska lokomotiva«. Zaradi te samostojnosti in stremljenja po čimprejšnjem obvladovanju vseh zaprek, zaradi hitenja od cilja do cilja, Uroš nikoli ni imel veliko posnemovalcev, imel

V Planici je Uroš pričel svojo gorniško pot in tam jo je tudi končal 25. julija 1985 na Slemenu nad Planico

pa je v slovenski planinski srenji nemalo zoprnikov, njih, ki so njegovemu umevanju alpinizma in bistva planinske ideje nasprotovali ali pa celo zanikovali nesporno Uroševo vlogo v našem planinskem in alpinističnem razvoju. Tako je postal in ostal »enfant terrible« slovenskega

namesto komentarja

POČITNICE ZA DUŠO

Beremo, kako so popotniki z nahrbtniki začeli hoditi ob Baltiku in svojo dolgo pot končali na Jadranu; ali jo začeli ob Atlantiku in končali na obalah Črnega morja; ali prehodili velikansko Norveško od severa do juga; ali šli po predgorjih Alp od enega konca do drugega; ali obhodili meje svoje gorate domovine.

O vsem tem beremo, navdušijo nas taki podvigi, napol se že odločimo za kakšno svojo dolgo pot, potem pa vse ostane pri mislih ali besedah.

Pravzaprav pa se je pomembno samo odločiti.

Na primer za dopust v gorah. Zdaj je mogoče po telefonu rezervirati prenočevanje v katerikoli slovenski planinski postojanki, priti tja, na primer, z družino za več dni, in hoditi po okoliških vrhovih in grebenih.

Ali na primer za trekking po slovenskem sredogorju. Doma si je treba s pomočjo karte

in kakšnih opisov pokrajine ter takšnih in drugačnih znamenitosti le narediti načrt, naložiti nahrbtnik in vzeti pot pod noge.

Ali na primer za potepanje z dokaj odmaknjenim ciljem: priti, na primer, iz Novega mesta, od doma, peš na vrh Stola ali Triglava; ali od doma iz Prekmurja po neki zamišljeni črti na zemljevidu kar počez, vendar po kolovozih in markiranih poteh, na slovensko morje; ali okrog in okrog domače občine, ali od najnižje na najvišjo točko občine.

Ali na primer za nekakšno transverzalo po slovenskih planšarijah določenega predela, živih in mrtvih. Na starih in na novih kartah so označene, o njih pričajo tudi imena. To so ponavadi odmaknjeni kraji, kjer ni slišati kričanja in kjer je dovolj priložnosti za vsakršna premišljevanja, za kakršna bi se morali nasploh občasno odločati. S take planine bi potem nemara odšli na bližnji vrh, še poln planinskih rož kot v časih praplaninstva, in tam dolgo sedeli in gledali čudež, ki se imenuje Narava.

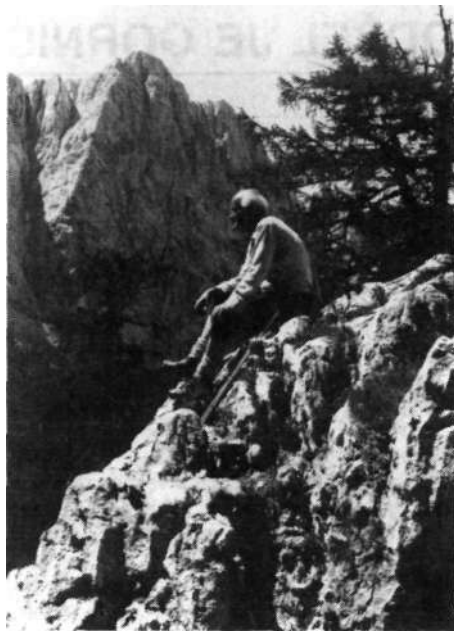
To bi lahko letošnje poletje naredili zase in za svojo družino.

Marjan Raztresen

alpinističnega dogajanja, tisti Uroš, ki vedno misli drugače, dela pa nekaj povsem tretjega, skratka, tisti »oporečnik«, ki uveljavlja svojo voljo, skuša vplivati na druge, nemalokrat pa je proti nekemu sklepu ali dogovoru samo zato, da ni eden izmed mnogih.

Zaradi teh lastnosti Uroš Župančič ni imel veliko prijateljev, čeprav je bil v letih pred drugo svetovno vojno ena najmarkantnejših osebnosti slovenskega alpinizma. Poleg znamenitih imen skalaškega kluba, kot so bili **Joža Čop, Miha Potočnik, Stanko Tominšek, Matevž Frelj** in obe veliki dami prepadnih sten, **Mira Marko Debelakova in Pavla Jesihova**, je stal Uroš Župančič kot izrazito individualna pojava, pripadajoča predvsem samemu sebi, nikogar obvezujoča in nikomur podrejena.

Ob zmagovalnih Skalašev so odmevali tudi podvigi Župančičeve naveze, pa naj je delil življenjsko usodo na vrvi z **Dušanom Vodebom, Levom Beblerjem** ali **Francetom Ogrinom**. Nastajale so nove, prvenstvene smeri v Triglavski steni, Prisojnikovem Hudičevem stebri, v Travniku, v Zadnjem Prisojniku, v Mali Rinki, v Široki peči in Mojstrovkah, ki se po elegantnosti in težavah lahko enakovredno postavljajo ob bok največjim dosežkom Skalašev. Posebno in v marsičem še danes izjemno dejanje pa predstavljajo Uroševi samotni vzponi po številnih grapah v naših ostenjih, kjer je bil najpogosteje v zimskih mesecih prvi in zelo dolgo, do razcveta zimskega alpinizma pri nas, skoraj edini gost. Njegovim samotnim gazem lahko sledimo po strminah Skednjev pod vzhodno steno Prisojnika, ko je iskal in končno našel prehod skozi strmo grapo na vrh, stopinje je

Uroševa zadnja gomiška fotografija 25. julija 1985: pogled, uprt na PP v Prednjem Robičju

utiral skozi divjo sotesko med Mojstrovko in Travnikom, skozi Traviško grapo, pred njim niso bili varni snežni žlebovi v južnih ostenjih njegovih domačih Rateških Ponc, Struga in Vevnice, uspel je v Glavi nad Sitom in v Hudičevem žlebu, med njegova velika samotna zmagovalja pa prav gotovo sodi tudi prvi zim-

Uroš ni umrl, le odšel je pred nami

*Ob odprtem grobu je pri pogrebu **Uroša Župančiča** na ljubljanskih Žalah 4. junija 1992 spregovoril njegov najboljši gomiški tovariš **Dušan Vodeb** iz Maribora, kije dejal:*

Dragi naš Uroš!

Midva si nimava nič več povedati.

Bil si moj življenjski sopotnik in hribovski tovariš.

Pogovarjala sva se tudi o koncu, o najinih poslednjih hribovskih poteh. Tedaj si si želel, da bi bila Tvoja zadnja pot v Planici, kjer si hojo po hribih začel in kot otrok stopil v svet gora. To Ti je bilo izpolnjeno.

Takrat je bil začetek Tvoje življenjske poti, dolge 81 let, v kateri ni bilo drugega kot hribi, gore, stene, sneg in led. Drugega v življenju skoraj nisi poznal. Tudi vse druge ambicije si temu namenil: planinstvu, alpinizmu, gorski reševalni službi, Planinskemu

vestniku, vzgoji mladih alpinistov - in še bi lahko našteval. Prihodnost bo pokazala, kako velik je Tvoj prispevek za slovensko planinstvo in dodatno za Tvoja osebna doživetja.

Ko Ti je umrla žena Pavla, je šla Tvoja življenjska pot naglo navzdol. Te samote nisi znal obvladati, ni Ti mogel pomagati sin Klemen in nihče drug. Tvoja Murka je v vsem skrbela za Tebe, uravnavala je Tvoje življenje, nevidno, pa vendar. Danes spet stopaš k njej, spet bosta skupaj, tokrat za vedno.

Jaz pa pravim, da Uroš ni umrl, le odšel je pred nami.

Prilagam zraven Tebe Tvojo varovalno vrvi, ki Te je spremljala, ko si sam iskal pot v nevarnih skalah.

In še zadnje slovo, ko je dokončno zastal Tvoj poznani gomiški korak. Hvala Ti, Uroš, za vse, za vsa doživetja v skupni hribovski poti, dolgi 59 let!

ski vzpon po severovzhodnem grebenu Javalovca.

S tem izrazitim, z jasnim ciljem opredeljenim nastopom v alpinistični javnosti pa si je Uroš pridobil simpatije in občudovanja tistih mladih zagnancev, ki so se v alpinizmu zavestno odločali za boj, za iskanje skrajnih meja človekovih zmogljivosti, za temeljit obračun s samim seboj, za očiščujoče samotne preizkušnje, ko nima človek ob sebi nikogar, s katerim bi delil strah in veselje. Uroš je vedno znal razumeti razvojne dileme mladega, obetajočega alpinista, ostro pa je obračunaval z napuhom in hvalisanjem brez prave podlage, z gostobesednostjo v varnih in toplih zapečkah. Takim pojavom njegov oster, včasih celo grob jezik ni prizanašal. Takšni ga niso marali, toda njemu so bili v uteho tisti, katerih prijateljstvo ga je spremljalo skozi vsa dolga leta življenja v gorah.

Mimo objektivnega kronista Uroševega življenja nikakor ne sme spolzeti pomembno, po svoji humani vsebini morda najpomembnejše poglavje, ki ga je posvetil reševanju v gorah in organiziranju slovenske gorske reševalne slu-

žbe. Tu, pri gorskem reševanju, v tem velikem dejanju človek preneha biti zgolj alpinist, zgolj osebnost, sama za sebe, temveč se mora vključiti v kolektiv, v skupino, ki dela, gara za skupni cilj, za čimprejšnji prenos ponesrečenca v varno dolino. V takih izjemnih trenutkih, ki jih je bilo v njegovem življenju veliko, je tudi Uroš vedel, da zgolj njegovo veliko znanje, njegove sposobnosti, ne veljajo veliko, če se ne združijo v skupno hotenje z znanjem in sposobnostmi drugih reševalcev. Ta socialni poudarek reševalnega dela v gorah prav gotovo daleč presega tistega navidezno bolj heroičnega v slehernem resnejšem alpinističnem dejanju.

Uroševih reševalnih akcij, ki jih je vodil kot načelnik Gorske reševalne službe ali pa je v njih sodeloval kot reševalec, je toliko, da to vsekakor zadostuje za oblikovanje zaokrožene slike o njegovi človeški osebnosti.

Alpinist, gorski reševalec in vodnik Uroš Župančič je dolgo življenjsko pot iz Rateč, kjer se je rodil leta 1911, prehojeno vzravnano in z upravičenim ponosom, zaključil zgodnje letošnje poletne dni na ljubljanskih Žalah.

RAZMIŠLJANJE OB 40-LETNICI GRS PRI PZS: VEČNE RESNICE

PRIPRAVLJENI NA NEVARNOSTI

UROS ZUPANČIČ

Prav v dnež, ko je slovenska Gorska reševalna služba praznovala 80-letnico delovanja, se je od planinstva, alpinizma in gorskega reševalstva, ki jim je bil do kraja predan in ki jih je odločilno sooblikoval, poslovil gornik Uroš Župančič, eden od vrhunskih slovenskih planincev od tridesetih do šestdesetih let, med drugim od leta 1948 do 1952 tudi vodja slovenske GRS. Ko listamo po letnikih Planinskega vestnika, pogosto najdemo Uroša Župančiča kot avtorja bodisi doživljajskih gornjskih spisov, bodisi opisov vrhunskih alpinističnih dosežkov, bodisi organizacijskih in tehničnih spisov, ki pomembno prispevajo k ohranjanju zgodovinske resnice tistih časov. Iz 1952. letnika Planinskega vestnika ponatiskujemo deloma skrajšano besedilo Uroša Župančiča »Mesto gorske reševalne službe v slovenskem planinstvu« z navedbami nekaterih statističnih podatkov do začetka druge svetovne vojne. (Op. ur.)

* * *

Globoke brazde so orali naši planinski pionirji. Med prvimi, ki so vzljubili lepoto in veličino našega planinskega sveta, so bili bohinjski rudarji in fužinarji. Naše planinstvo je dobilo korenine iz bohinjskih **Kosov**, **Korošcev**, **Škantarjev** in **Jelarjev**, ki so vodili **Belsazarja Hacqueta** in **Willomitzerja** na »snežnikov kranjskih siv'ga poglavarja«. Ti so bili tisti vrli

možje, ki so polnih devet let preje pristopili na ponosno teme Triglava, kakor pa je Balmat pripeljal druge na streho Evrope, na snežni vrh Mont Blanca.

Bohinjce so podpirali dolinski pastirji, kožarji, drvarji in oglarji s **Skumavcem-Šmercem**, **Rabičem-Grogo**, **Klančnikom-Šimencem**, **Klinarjem-Požgancem** in **Koširjem** ter **Urbasom** na čelu, ki so odpirali vsemu svetu lepoto severne stene Triglava. Tem dolincem so se pridružili srčni in pogumni vodniki iz Kranjske gore z **Janezom Rogarjem-Korobidljem** in **Janezom Pečarjem-Bobkom**. Nato so prišli naši slavni vodniki svetovnega imena iz klasične dežele našega planinstva - Trente. Nastopil je s »prožno hojo risa« **Anton Tožbar-Špi-Medved**, sledil mu je »človek, ki je umel plezati kot nihče drugi«, **Andrej Komac-Mota**, ter kralj vseh naših vodnikov **Jože Komac-Pavr**, ki je odločno reševal položaj v severni steni Montaža; po njem bi se moral imenovati »Pavrov prehod«, ne pa Passo Ojcinger, kakor se imenuje. Ti ljudje z **Bergincem Andrejem-Štrukijem** in **Slatnarjem-Bosom** v plezanju niso imeli tekmecev. Tem so sledili piparji, drenovci, skalaši in mlajši alpinisti.

ROJSTNA LETNICA GRS

Naši ljudje so z vrha Triglava že leta 1822 prinesli od strele zadetega **Antona Korošca**.